

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Петухової Наталі Олександрівни на тему
«Правовий режим спільних майнових прав інтелектуальної власності у
сфері господарювання»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»**

Висновок підготовлено за результатами публічної презентації дисертації на тему «Правовий режим спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання», виконаної здобувачем кафедри цивільного права і процесу Петуховою Наталею Олександрівною на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право», що відбулася на засіданні Міжкафедрального наукового семінару юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса (протокол № 11 від 25 лютого 2026 р.).

Науковий рівень дисертації відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Дисертація містить науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, а саме: нові та доопрацьовані існуючі науково-теоретичні положення щодо правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання, а також розроблені пропозиції з вдосконалення відповідного законодавства в цій сфері.

Актуальність теми та її зв'язок з науковою тематикою факультету.

Проблематика режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання є важливою для України, оскільки має суттєве значення для права промислової власності та інноваційного розвитку держави. Співпраця кількох осіб з метою створення або впровадження в господарську діяльність об'єктів інтелектуальної власності дозволяє акумулювати найкращі здібності учасників спільної творчої праці і в результаті полегшує діяльність суб'єктів господарювання, підвищує ефективність виробництва.

Як свідчить практика, останнім часом потреба в набутті і реалізації спільних майнових прав інтелектуальної власності у бізнес-проектах зростає, однак відсутність належного законодавчого регулювання цих відносин створює невизначеність для суб'єктів господарювання, призводить до зловживань, порушень прав тощо.

Законодавче забезпечення господарсько-правових засобів регулювання режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності складають Конституція України, Цивільний кодекс України, Закони України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб», «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг», «Про охорону прав на географічне позначення» та інші. Однак наявна законодавча база має суттєві недоліки, вкрай фрагментарно і неузгоджено регулює питання спільного здійснення майнових прав інтелектуальної власності, в тому числі у сфері господарювання. Крім того, скасування Господарського кодексу України послабило регуляторну базу у господарській сфері загалом.

Недостатній рівень правового регулювання досліджуваних відносин негативно впливає на використання результатів інтелектуальної діяльності в господарській сфері, сповільнює розвиток інноваційних відносин як всередині країни, так і на міжнародному рівні. Тому на сьогодні, в час стрімкого розвитку технологій, що забезпечується інтелектуальною діяльністю, особливо гостро назріла необхідність вдосконалення правового регулювання цих відносин з метою впровадження чіткого і зрозумілого правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання. Зокрема, правової визначеності потребує понятійний апарат; ґрунтовний глибинний аналіз має бути здійснено щодо природи спільних майнових прав інтелектуальної власності та їх правового режиму; потребують конкретизації способи здійснення відповідних прав у сфері господарювання та особливості їх захисту.

Багатьма вченими проводяться широкі дослідження з проблематики прав інтелектуальної власності, в тому числі в сфері господарювання. Це, зокрема, дисертаційні роботи таких науковців, як І.Є. Якубівський («Проблеми набуття, здійснення та захисту майнових прав інтелектуальної власності в Україні»), Є.М. Бельтюкова («Правове регулювання наступництва майнових прав інтелектуальної власності за цивільним законодавством України»), Л.Я. Турчин («Майнові права інтелектуальної власності як внесок до статутного капіталу господарських товариств»), Г.В.

Ткачук («Реалізація і захист прав суб'єктів господарювання на торговельні марки») К.В. Оверковський («Правове забезпечення введення прав промислової власності в господарський оборот»), М.М. Ткачов («Оцінювання збитків правовласників від контрафактної діяльності на ринку автозапчастин») та ін. Однак ґрунтовних спеціальних досліджень щодо специфіку правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності не проводилось. Аналіз правовідносин, що обумовлені спільністю прав, були здійснені на рівні вивчення лише окремих питань, що віднайшли втілення в наукових публікаціях таких авторів як Н.Є. Яркіна, Л.Р. Майданик, В.В. Дмитренко, І.В. Кривошеїна та інші.

Наведене вказує на актуальність та необхідність наукового дослідження відносин щодо спільного здійснення майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання, чим і був обумовлений вибір теми дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше у вітчизняній юридичній науці запропоновано наукове дослідження теоретичних і практичних проблем правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання, що спрямовано на удосконалення правового регулювання у цій сфері.

Наукова новизна одержаних у дисертації результатів конкретизується в наступних основних положеннях, висновках та пропозиціях:

вперше:

обґрунтовано, що правовий режим спільних майнових прав інтелектуальної власності слід розуміти як сукупність юридичних засобів (дозволів, заборон, обмежень, зобов'язань), які визначають порядок і особливості правового регулювання відносин щодо набуття, здійснення, припинення і захисту майнових прав інтелектуальної власності, що належать декільком особам спільно; такі юридичні засоби встановлюються нормами законодавства (нормативно-правове регулювання) та/або положеннями договорів (локальне регулювання);

обґрунтовано, що спільність майнових прав інтелектуальної власності означає наділення рівними за обсягом та змістом повноваженнями щодо певного об'єкта інтелектуальної власності декількох суб'єктів (правовласників);

запропоновано законодавчу модель врегулювання спільних майнових прав інтелектуальної власності з обґрунтуванням доцільності закріплення в ЦК України поняття спільних майнових прав інтелектуальної власності, особливостей їх набуття, здійснення, захисту, а в спеціальних законах –

особливостей щодо спільних майнових прав на окремі об'єкти інтелектуальної власності;

запропоновано передбачати у корпоративному договорі товариства з обмеженою або додатковою відповідальністю можливість повернення майнових прав інтелектуальної власності учаснику у разі виходу з товариства, який передав їх до статутного капіталу товариства; у разі відсутності такої домовленості у договорі – за рішенням суду; у разі внесення прав до простого товариства – безумовне їх повернення учаснику при виході з товариства, якщо він є автором об'єкта інтелектуальної власності, майнові права на який були вкладом; якщо вкладник є їх вторинним правовласником – за рішенням суду; у разі внесення прав до повного товариства – за згодою учасників товариства;

удосконалено:

положення щодо правової природи майнових прав інтелектуальної власності з уточненням, що «виключність» має розумітися як характеризуюча ознака майнових прав і означає конкретну суб'єктну приналежність таких прав, а не позначення окремого виду майнових прав;

положення щодо природи майнових прав з віднесенням до категорії майна не лише речових прав, а й майнових прав інтелектуальної власності;

законодавчу термінологію щодо позначення майнових прав інтелектуальної власності в законодавстві з обґрунтуванням доцільності вживати термін «виключне право» стосовно всіх правомочностей майнових прав інтелектуальної власності правовласника, а терміну «право на використання» – для інших осіб, які на законних підставах використовують об'єкт інтелектуальної власності;

положення щодо правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності з обґрунтуванням, що такий режим є відмінним від правового режиму спільної власності на речі;

положення щодо правового режиму майнових прав інтелектуальної власності на службові об'єкти інтелектуальної власності шляхом заміни загального правила про спільну належність таких прав роботодавцю та працівнику на правило про належність майнових прав роботодавцю; щодо правового режиму майнових прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені на замовлення – шляхом заміни загального правила про спільну належність таких прав замовнику та автору (винахіднику) на правило про належність майнових прав замовнику;

положення щодо врегулювання відносин між співвласниками з пропозицією закріпити в законодавстві окремий вид договору «договір про здійснення спільних прав»;

положення, що право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам спільно, може здійснюватися між ними на основі договору про спільне здійснення прав, а у разі відсутності такого договору – майнові права інтелектуальної власності, які належить кільком особам, здійснюються спільно за взаємною згодою; обсяг прав є рівним, якщо інше не передбачено договором між ними;

порядок відчуження спільних прав з обґрунтуванням доцільності закріплення переважного права придбання майнових прав інтелектуальної власності іншим співвласником; визначено порядок реалізації цього права;

положення щодо майнових прав на торговельну марку, набутих одним з подружжя під час шлюбу, з обґрунтуванням, що на такі права не має поширюватися режим спільної сумісної власності подружжя; інтереси іншого з подружжя мають бути захищені шляхом грошової виплати у виді частки від вартості цих прав та/або доходів, отриманих внаслідок підприємницької діяльності за період перебування у шлюбі; після розірвання шлюбу доходи, отримані підприємцем від використання торговельної марки, мають вважатись особистим майном правовласника і виділення з них частки для виплати колишньому подружжю не проводиться;

положення щодо правового режиму майнових прав інтелектуальної власності, набутих під час шлюбу, з обґрунтуванням доцільності закріплення в Сімейному кодексі України окремого розділу «Правовий режим майнових прав інтелектуальної власності», який має містити норми, щодо спільних майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності, та визначати правила реалізації таких прав у випадках, коли режим спільної сумісної власності не може бути встановлений, регулювати питання набуття, реалізації, поділу цих прав. Запропоновано передбачити врегулювання правовідносин з приводу торговельної марки між подружжям шляхом надання права другому з подружжя на частину доходів, одержаних під час шлюбу від реалізації майнових прав на торговельну марку, та/або на частину вартості прав, у разі передання прав на торговельну марку;

дістали подальшого розвитку положення щодо:

визначення поняття майнових прав інтелектуальної власності суб'єкта господарювання з конкретизацією, що це суб'єктивні права суб'єкта господарювання, які виражаються у правомочностях використання об'єкта інтелектуальної власності та розпорядження правом на цей об'єкт з метою отримання прибутку та/або інших економічних, соціальних результатів; право на захист майнових прав інтелектуальної власності є окремим суб'єктивним правом;

законодавчої основи правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності сфері із виокремленням наступних етапів її розвитку:

перший етап – від проголошення незалежності України у 1991 році до 2004 року – до моменту набуття чинності ЦК України та ГК України – початок становлення національного законодавства, в тому числі в сфері інтелектуальної власності, який характеризується поступовим рухом від положень радянських норм до створення нових окремих національних законів; на цьому етапі для сфери майнових прав інтелектуальної власності формується правовий режим цих прав для умов ринкової економіки;

другий етап – період дії ЦК України та ГК України до втрати чинності ГК України – 2004 – 2025 роки – системне врегулювання відносин інтелектуальної власності, вдосконалення спеціальних законів з метою забезпечення можливості виходу національних виробників на міжнародний ринок, гармонізація національної нормативної бази в євроінтеграційному руслі, приведення у відповідність національних законів до вимог СОТ та Угоди ТРІПС, активне приєднання до міжнародних угод і договорів, які стали частиною національного законодавства;

третій етап, новітній, який розпочався у 2025 році і пов'язаний із втратою чинності ГК України, продовженням євроінтеграційного удосконалення законів та розробкою проєкту оновленого ЦК України;

підстав набуття спільних майнових прав інтелектуальної власності за участі суб'єкта господарювання з обґрунтуванням, що коло таких підстав є вузьким у порівнянні з підставами набуття майнових прав фізичними особами. Суб'єкт господарювання, який є юридичною особою, набуває майнові права інтелектуальної власності переважно на вторинних підставах (правочини); а фізична особа-підприємець – також на первинних підставах (набуття учасниками простого товариства під час колективного створення об'єкта інтелектуальної власності в межах діяльності простого товариства, спільне подання заявки на отримання патенту/свідоцтва на винахід, корисну модель, промисловий зразок, створення об'єкта інтелектуальної власності);

підстав набуття майнових прав суб'єктами господарювання з віднесенням до них таких юридичних фактів: набуття спільних майнових прав учасниками простого товариства під час колективного створення об'єкта інтелектуальної власності в межах діяльності простого товариства; спільне подання заявки на отримання патенту/свідоцтва на винахід, корисну модель, промисловий зразок; спадкування майнових прав інтелектуальної власності;

співвідношення поняття «здійснення майнових прав інтелектуальної власності суб'єктом господарювання» та «введення майнових прав інтелектуальної власності» з конкретизацією, що вони співвідносяться як ціле і частина відповідно;

захисту спільних майнових прав інтелектуальної власності з обґрунтуванням доцільності закріплення в законодавстві наступного положення: «Якщо право інтелектуальної власності належить кільком особам спільно, то будь-яка з цих осіб може звернутися до суду за захистом свого права незалежно від інших осіб, яким таке право належить»;

доведення розміру збитків та компенсації при позові декількох співвласників (співпозивачів) з конкретизацією, що у разі позову декількох співвласників права про стягнення збитків їх розмір визначається як сума частин збитків кожного із співвласників права, що разом складає ціле; при стягненні компенсації при позові декількох осіб-співвласників права із вимогою стягнути загальну суму компенсації – що така сума є диференційованою, порівняно з формулою збитків, і складається не з конкретних елементів, а допускає узагальнений приблизний розрахунок суми, яка є справедливою та адекватною для відновлення порушеного права;

реалізації права на захист спільних прав майнових прав інтелектуальної власності з обґрунтуванням, що суб'єкти спільних мають безумовне право на звернення до суду за захистом таких прав (за позовом одного або декількох співвласників майнових прав інтелектуальної власності) і дозволів від інших суб'єктів спільних прав для такого звернення не потрібно.

Теоретичне значення полягає у тому, що висновки та пропозиції, обґрунтовані в дисертаційній роботі, становлять науково-теоретичний інтерес для наукової і фахової спільноти, можуть бути використані у правотворчій та правозастосовчій діяльності. Науково-теоретичні результати спрямовані на вирішення сучасних проблем правового регулювання правовідносин щодо спільного володіння майновими правами інтелектуальної власності у сфері господарювання та можуть бути використані для вдосконалення національного законодавства.

Окремі викладені в дисертаційній роботі положення, висновки та пропозиції, що мають дискусійний характер, можуть скласти підґрунтя для подальших наукових досліджень.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що висновки та рекомендації, зазначені у цій роботі можуть бути використані:

– у нормотворчій діяльності – для впровадження змін законодавства, які віднайшли своє теоретичне обґрунтування (розроблено проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спільних майнових прав інтелектуальної власності») – Додаток В;

– в освітньому процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Цивільне право», «Цивільний процес», при викладанні курсів «Право інтелектуальної власності», «Господарське права», при підготовці підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій у зазначених навчальних дисциплінах;

– у практичній діяльності суб'єктів господарювання (розроблений проект Договору про здійснення спільних майнових прав інтелектуальної власності буде використаний у діяльності ПП «АБРИС») – Додаток А.

Результати дослідження доповідалися та обговорювалися на: Всеукраїнській науково-практичній. інтернет-конференції «Весняні юридичні читання – 2022» Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки (м. Вінниця, 28 квітня 2022 року), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Осінні юридичні читання – 2023» Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки (м. Вінниця, 23 листопада 2023 року), Круглому столі Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків, 30 травня 2025 року), Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми юридичної науки та практики у воєнний період» (м. Рівне, 10 жовтня 2025 року).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертаційній роботі.

Дослідження проведено з використанням таких загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання: діалектичний, порівняльно-правовий, формально-юридичний, формально-логічний, конкретно-соціологічний, аналізу, синтезу, системного аналізу та інших. Із загальнонаукових методів використано діалектичний метод, за допомогою якого було досліджено поняття та зміст спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання, охарактеризовано способи та форми здійснення спільних майнових прав інтелектуальної власності, суб'єктів таких прав у сфері господарювання. Порівняльно-правовий метод було використано в процесі аналізу і співставлення правового регулювання відносин щодо майна та майнових прав, в тому числі майнових прав інтелектуальної власності у праві країни Європейського Союзу з метою порівняння їх досвіду з вітчизняним з метою визначення

особливостей, відмінностей та обґрунтування шляхів удосконалення національного законодавства у цій сфері. Формально-юридичний метод застосовувався для визначення стану законодавчого регулювання відносин, що стосуються правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності в сфері господарювання; під час аналізу законодавчих норм, обґрунтування пропозицій щодо їх удосконалення. Конкретно-соціологічний метод використано в процесі дослідження практики набуття спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання, та загалом при аналізі нормативно-правових актів та судових рішень. Герменевтико-правовий метод застосовувався при тлумаченні правових норм, якими регулюються набуття, здійснення, захист спільних майнових прав інтелектуальної власності. Методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, узагальнення використовувалися на кожному етапі дослідження. Вони стали базовими для формулювання понять у цьому дослідженні. Методи системного та формально-логічного аналізу застосовувалися для класифікації досліджуваних понять, обґрунтування та формування висновків та пропозицій. Статистичний метод використано для дослідження правозастосовчої практики при здійсненні судового захисту спільних прав інтелектуальної власності, кількості судових справ в судах України.

Список праць, опублікованих за темою дисертації

За темою дисертаційного дослідження опубліковано 4 наукові статті у фахових наукових виданнях України, а також 4 тези доповідей на науково-практичних конференціях та інших наукових заходах, а саме:

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Петухова Н.О. Правовий режим майнових прав на торговельну марку, які виникли під час перебування правовласника у шлюбі. Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса. 2024. № 1. С. 258-272. DOI <https://doi.org/10.31558/2786-5835.2024.1.26>. URL: <https://jrchdnu.donnu.edu.ua/article/view/16179>.
2. Петухова Н.О. Реалізація майнових прав інтелектуальної власності в корпоративних відносинах та спільній діяльності. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 5. С. 122-127. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-5/26>. URL: http://lsej.org.ua/5_2025/28.pdf
3. Петухова Н.О. Набуття спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 6. С. 107-114. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-6/22>. URL: http://lsej.org.ua/6_2025/24.pdf.

4. Петухова Н.О. Поняття та зміст правового режиму спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2025. Випуск 91: частина 2. С. 56-67. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.2.7>. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/11/9-1.pdf>.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Петухова Н.О. Передання майнових прав інтелектуальної власності фізичною особою-підприємцем. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Весняні юридичні читання – 2022», 28 квіт. 2022 р. / Донецьк. нац. ун-т ім.В.Стуса. Вінниця, 2022. С. 402-406.

6. Петухова Н.О. Правове регулювання майнових відносин інтелектуальної власності за участю фізичної особи-підприємця, який перебуває у шлюбі. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки. Випуск XXXIV: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Осінні юридичні читання – 2023». 23 лист. 2023 р. / Донецьк. нац. ун-т ім.В.Стуса. Вінниця, 2023. С. 456-460.

7. Петухова Н.О. Якщо майнові права інтелектуальної власності не вносяться до статутного фонду товариства. Круглий стіл 30.05.2025 на тему «Актуальні проблеми права інтелектуальної власності в сучасних умовах». Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків.

8. Петухова Н.О. Законодавча основа правового режиму майнових прав інтелектуальної власності в сфері господарювання // Актуальні проблеми юридичної науки та практики у воєнний період: Міжнародна науково-практична конференція. Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, 10 жовтня 2025 р. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2025. 220 с. С.117-124. URL: <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/view/426/13806/31096-1>.

Науковий рівень дисертації відповідає вимогам п. 13 Порядку присудження ступеня доктора філософії – всі зроблені у дисертації наукові результати, які виносяться на захист, одержані особисто здобувачем. Дисертаційна робота є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею.

Дисертація Петухової Наталі Олександрівни на тему «Правовий режим спільних майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання» за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та практичним значенням здобутих результатів відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам п. п. 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої

освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та може бути представлена до публічного захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Головуючий на засіданні:

завідувач кафедри теорії, історії держави і права
та філософії права

Донецького національного університету

імені Василя Стуса

доктор юридичних наук, професор

Юрій ГОЦУЛЯК

